

TALIANSKY BESTSELLER

Stefania Auci

FLORIOVCI

ROZKVET IMPÉRIA

II. DIEĽ

metafora

Stefania Auci

FLORIOVCI

ROZKVET IMPÉRIA

II. DIEL

Stefania Auci
FLORIOVCI
ROZKVET IMPÉRIA
II. diel

Vydala GRADA Slovakia s.r.o. pod značkou Metafora
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 105. publikáciu

Z talianskeho originálu *L'inverno dei Leoni*, vydaného vydavateľstvom Casa Editrice Nord s.u.r.l. v Miláne v roku 2021, do slovenčiny preložila Júlia Mackovová.

Jazyková redakcia Anetta Letková
Návrh a spracovanie obálky Milan Malý
Grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Adela Orémusová

Vydanie 1., 2022
Počet strán 256
Tlač Tisk Centrum s.r.o.

Copyright © Stefania Auci
Edizione pubblicata in accordo con Donzelli Fietta Agency s.r.l.s.
© 2021 Casa Editrice Nord s.u.r.l.
Gruppo editoriale Mauri Spagnol
Slovak edition published by arrangement with Agentia Literara Livia Stoia.

Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2022
Translation © Júlia Mackovová, 2022
Cover photo © Arcangel.com/Ilina Simeonova

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reprodukováaná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané.

ISBN 978-80-8090-295-7 (ePub)
ISBN 978-80-8090-294-0 (pdf)
ISBN 978-80-8090-293-3 (print)

*Eleonore a Federicovi za vřetku nehu a city.
Som na včas veřmi pyřna.*

„Žil som dosť,
púť žitia mizne v žltých lupeňoch
a to, čo sprevádzať má starobu,
česť, láska, poslušnosť, rad priateľov,
mne nie je dané: ale kliatby dosť,
nečujnej, ale zato hlbokej,
rtov úcta, dych, čo vrátiť chce, však nesmie
hrud' biedna.“¹

WILLIAM SHAKESPEARE, *Macbeth*

„Tu, vôkol neba, je všetko jasné
a priezračné, často som ho také nevidel.
Otvor oči, kapitán, a povedz to sám. Vidiš
na horizonte aspoň jeden oblak, hoci aj ten
najmenší?“²

JOSEPH ROTH, *Príbeh tisícej druhej noci*

---

¹ William Shakespeare, *Macbeth*. Preložil Vladimír Roy. Copyright © 2015 Zlatý fond denníka SME

² Joseph Roth, *Príbeh tisícej druhej noci*. Úryvok preložila Júlia Mackovová.

OBSAH

FLORIOVCI (1799 – 1868)	/9
MORE (september 1868 – jún 1874)	/11
TONNARA (jún 1877 – september 1881)	/79
OLIVOVNÍK (december 1883 – november 1891)	/181
RODOSTROM RODINY FLORIOVCOV	/256

FLORIOVCI

1799 – 1868

Bratia Paolo a Ignazio Floriovcí, pôvodom z mestečka Bagnara Calabria, sa v roku 1799 vylodili v Palerme, rozhodnutí skúsiť šťastie. Sú to apatiekári – obchodujú s koreninami – a konkurencia je nemilosrdná. Zdá sa však, že ich vzostup je nezastaviteľný a ich obchodná činnosť sa čoskoro rozšíri: začnú obchodovať so sýrou, kúpia domy a pozemky od skrachovanej palermskej šľachty, založia plavebnú spoločnosť... Tento impulz – živý tvrdohlavým odhodlaním – sa nezastaví, ani keď vedenie firmy Casa Florio prevezme Vincenzo, Paolov syn: v rodinných pivniciach sa víno chudobných – marsala – premení na nektár hodný kráľovského stola. Revolučná metóda konzervovania tuniaka zrodená vo Favignane – v oleji a konzerve – zvýši jeho spotrebu... Palermo zároveň pozoruje úspech Floriovcov so zmesou obdivu, závidosti a pohrdania: tí muži tak či onak ostanú „cudzincami“, „grobiami“, ktorých „krv smrdí potom“. Práve žeravá túžba po spoločenskom vykúpení je základom ctižiadosti Floriovcov a v dobrom aj zlom poznačí ich verejný a súkromný život. Muži z tejto rodiny sú výnimoční, ale aj slabí, a hoci to nemôžu priznať, potrebujú mať po svojom boku rovnako výnimočné ženy ako Giuseppinu, Paolovu manželku, ktorá obetuje všetko – vrátane lásky

– pre rodinnú stabilitu, alebo Giuliu, mladú Milánčanku, ktorá ako vír vstúpi do Vincenzovho života a stane sa jeho bezpečným prístavom a nedobytnou skalou.

Vincenzo zomiera v roku 1868 ani nie sedemdesiatročný a osud firmy Casa Florio ponecháva v rukách svojho jediného syna, tridsaťročného Ignazia, ktorý sa dva roky pred jeho smrťou oženil s barónkou Giovannou d'Ondes Trigonovou a do rodiny konečne priniesol „modrú krv“: Ignazio vyrastá obklopený kultom práce, vedomím, že Floriovci sa vždy musia pozeráť až za horizont, a chystá sa napísať novú kapitolu histórie svojej rodiny...

MORE

september 1868 – jún 1874

Aceddu 'nta l'aggia 'un canta p'amuri, ma pi' raggia.

Vták v klietke nespieva z lásky, ale z hnevu.

SICÍLSKE PRÍSLOVIE

Uplynulo sedem rokov – od 17. marca 1861 –, keď parlament vyhlásil vznik Talianskeho kráľovstva na čele s panovníkom Viktorom Emanuelom II. Volby do prvého parlamentu sa konali v januári (z dvadsiatich dvoch miliónov obyvateľov malo právo voliť len približne štyristotisíc) a znamenali triumf pre pravicovú stranu Destra Storica, zloženú prevažne z vlastníkov pozemkov a priemyselníkov, orientovanú na vysoké dane, ktoré sa považovali za nevyhnutné na splatenie dlhov, ktoré vznikli krajine počas procesu zjednotenia. Osobitý hnev si vyslúžila takzvaná „mlynská daň“ (1. januára 1869), teda daň z chleba a obilnín, ktorá priamo zasiahla chudobných a spustila aj veľmi násilné protesty. Hoci ju niektorí politici považovali za „stredoveké clo, daň z čias Bourbonovcov a feudalizmu“, bude platiť až do roku 1884. V roku 1870 minister financií Quintino Sella predstaví ďalšie tvrdé opatrenia, rozhodnutý dosiahnuť „tvrdú ekonomiku“.

Koniec druhého cisárstva (1852 – 1870) a začiatok tretej francúzskej republiky (1870 – 1940) výrazne vplýva aj na históriu Talianska: keďže pápežský štát prichádza o podporu Francúzska, padne 20. septembra 1870. Po krátkej delostreleckej palbe za pokriku „Savojevci!“ talianske vojská prichádzajú do Ríma cez medzeru v bráne Porta Pia. Tretieho februára 1871 sa hlavným mestom Talianska po Turíne (1861 – 1865) a Florencii (1865 – 1871) oficiálne stáva Rím. Dvadsiateho apríla 1871 talianska vláda schváli takzvaný zákon o garancii, ktorý mal pápežovi zabezpečiť osobnú zvrchovanosť a slobodu vykonávať duchovnú službu, ale pápež Pius IX., ktorý sa považuje za „väzňa talianskeho štátu“, ho odmietne prostredníctvom encykliky Ubi Nos (15. mája 1871). Desiateho septembra 1874 Svätá stolica stanoví takzvaný non expedit, čiže zákaz pre katolíkov zúčastňovať sa na talianskom politickom živote, zákaz, ktorý ľudia až do jeho zániku v roku 1919 budú často obchádzať.

Postupné znižovanie nedostatku, dokončenie veľkých diel v Taliansku (od železnice v obci Moncenisio, otvorenej 15. júna 1868, až po

tunel v meste Fréjus, otvorený 17. septembra 1871), vo svete (Suezský kanál otvorený 17. novembra 1869) a príliv zahraničného kapitálu spravia z rokov 1871 – 1873 „tri horúčkovité roky“, rozhodujúce pre zrod talianskeho priemyslu. Rozbeh, ktorý sa zastaví v roku 1873, po finančnej kríze, ktorá zasiahne Európu a Spojené štáty americké. „Veľká hospodárska kríza“, spôsobená sériou špekulácií a riskantných investícií, bude pokračovať lepšími a horšími obdobiami až do roku 1896 a určite nepomôže zmierniť hlboké rozdiely medzi severom a juhom Talianska, ktorý je znevýhodnený aj skutočnosťou, že značné investície do železničnej siete na severe sa nerovnajú tým na juhu, kde sa vláda snaží presadiť rozvoj námorníctva.

N*a* *mori nie sú ani kostoly, ani krčmy, vravievajú starí rybári. More nemá miesto, kde sa môže utiekať, pretože zo všetkých stvorení je ono tým najmajestátnejším a najnepolapiteľnejším. Človek sa môže pred jeho vôľou len skloniť.*

Sicílski rybári vždy chápali jednu vec: more preukazuje úctu iba tým, ktorí ho rešpektujú. Je veľkorysý: dáva ryby a soľ pre potravu, vietor plachtám lodí, koraly šperkom svätých a kráľov. Je však aj nepredvídateľný a každú chvíľu si môže násilím vziať všetky tie dary späť. Preto si ho Sicíľčania ctia, preto ho nechajú, aby definovalo ich podstatu: aby formovalo ich povahu, poznačilo ich pokožku, podporovalo ich, nakrmilo, chránilo.

More je otvorená, neustále sa pohybujúca hranica, preto sú ľudia žijúci na Sicílii nepokojní, stále hľadajú zem za horizontom a chcú ujsť, hľadať inde to, o čom často na konci života zistia, že mali mať vždy po svojom boku.

Pre Sicíľčanov je more otcom. Uvedomia si to, keď sú ďaleko, keď nemôžu cítiť silný zápach rias a soli, ktorý ich zahalí vo chvíli, keď sa zdvihne vietor a prinesie ho až do mestských uličiek.

Pre Sicíľčanov je more matkou. Milovanou a žiarlivou. Nevyhnutnou. Niekedy krutou.

Pre Sicíľčanov je more formou a hranicou ich duše. Reťazou i slobodou.

Na začiatku je šepot, šum, ktorý sa nesie v závanoch vetra. Zrodí sa v srdci štvrte Olivuzza, za zatiahnutými závesmi, v izbách ponořených do pološera. Vietor zachytí hlas a ten sa stupňuje, mieša sa s plačom a so vzlykmi starej ženy, zvierajúcej nehybnú ruku.

„*Moriu*. Umrel...“ povie hlas a neveriacky sa zachveje. To slovo vytvára skutočnosť, zapečatuje, čo sa stalo, ohlasuje nezvratné. Šepot doľahne do uší služobníctva, odtiaľ prejde do jeho úst, vyjde von, znovu sa zverí vetru, ktorý ho cez záhrady nesie do mesta. Skáče z úst do úst, zaodieva sa do prekvapenia, plaču, strachu, zdesenia, zlosti.

„*Moriu!*“ opakujú Palermčania, s očami upretými na Olivuzzu. Nemôžu uveriť, že muž ako Vincenzo Florio už nie je medzi živými. Iste, bol starý, dlho chorý, obchodné vedenie firmy už zveril do rúk svojho syna, ale predsa... Pre mesto bol Vincenzo Florio titan, muž taký mocný, že ho nemohlo zastaviť nič a nikto. Umrel však na záchvat mŕtvice.

Niektorí sa tešia. Už pred rokmi sa v istých dušiach voči nemu usídlila závišť, žiarlivosť, smäd po pomste. Je to však márne uspokojenie. Vincenzo Florio zomrel v pokoji, v posteli, utešovaný láskou svojej ženy a detí. Okrem toho skonol bohatý, obkolesený všetkým, čo sa mu vlastnou vôľou alebo šťastím podarilo dosiahnuť. Dokonca sa zdalo, že smrť mala s Vincenzom zľutovanie, hoci on ho často nemal s inými.

„*Moriu!*“

Teraz hlas – plný ohromenia, utrpenia, hnevu – preniká do srdca Palerma, preletí ponad prístav Cala a strmhlav dopadne doprostred uličiek okolo prístavu. Prichádza na ulicu Materassai, donesie ho zadýchaný sluha. Bežal zbytočne, pretože ten výkrik, to „*Mŕtvy!*“, už vstúpil cez dvere a okná a prekotúľal sa po majolikovej podlahe až do Ignaziovej spálne, kde bola manželka nového majiteľa firmy Casa Florio.

Keď z ulice začuje výkriky a prepuknutie do plaču, Giovanna d'Ondes Trigonová prudko zdvihne hlavu, až sa jej dlhý čierny vrkoč

zavlní, zovrie opierky kresla a spýtavo sa pozrie na donnu Ciccium, svoju guvernantku a teraz dvornú dámu.

Silno zaklopú na dvere. Donna Ciccia inštinktívne chráni hlavu novorodenca vo svojom náručí – Ignazzidda, druhorodeného Giovanninho dieťaťa – a ide otvoriť. Na prahu zastaví sluhu a prikro sa ho opýta: „Čo je?“

„*Moriu!* Don Vincenzo, teraz, teraz.“ Stále dychčiaci sluha zapichne pohľad do Giovanni. „Váš manžel, signora, ma posela za vami a odkazuje, aby ste sa nachystali a pripravili dom na návštevy príbuzných.“

„Je mŕtvy?“ opýta sa ona, skôr prekvapená než zarmútená. Nedokáže ľutovať odchod muža, ktorého nikdy nemala rada, práve naopak, vždy jej naháňal taký veľký strach, že v jeho prítomnosti sotva vládala prehovoriť. Áno, už niekoľko dní mu bolo horšie – aj preto neoslávili Ignazziddovo narodenie –, ale nečakala taký rýchly koniec. S námahou vstane. Pôrod bol bolestivý. Dokonca aj samotné státie ju unavovalo. „Môj muž je tam?“

Sluha prikývne. „Áno, donna Giovanna.“

Donna Ciccia sa začervená, upraví si prameň čiernych vlasov, ktoré jej vybehli spod čepca, a otočí sa k nej. Giovanna otvorí ústa, chce niečo povedať, ale nedokáže to. Natiahne teda ruky, zoberie novorodenca do náručia a pritisne si ho k hrudi.

Donna Giovanna Floriová. Tak ju budú odteraz volať. Už žiadna „signora barónka“, titul, ktorý jej prináleží od narodenia, titul, ktorý bol taký dôležitý, aby ju prijali do tohto domu bohatých obchodníkov. Odteraz už nezáleží na tom, že je z rodiny Trigonovcov, jednej z najstarších palermských rodín. Záleží len na tom, že je *paňou*.

Donna Ciccia zastane pred ňou a vezme jej dieťa z náručia. „Musíte sa obliecť do smútočného,“ zašepká jej. „O chvíľu dorazia prví hostia vyjadriť sústrasť.“ V hlase jej zaznie nový druh úctivosti, prízvuk, ktorý Giovanna nikdy nepočula. Znamenie nenávratnej zmeny.

Teraz má jasnú úlohu a musí dokázať, že ju zvládne.

Cíti, ako sa jej dych skrýva v hrudnom koši, krv sa valí z tváre. Chytí lem županu a zovrie ho. „Prikážte, aby zakryli zrkadlá a bránu otvorte do polovice,“ povie napokon pevným hlasom. „Potom mi prídte pomôcť.“

Giovanna zamieri k šatni, za baldachýnom postele. Ruky sa jej trasú, je jej zima. Hlavou jej behá len jedna myšlienka.

Som donna Giovanna Floriová.

Dom je prázdny.

Sú v ňom iba tiene.

Tiene, tiahnuce sa medzi nábytkom z orechového a mahagónového dreva, za privretými dverami, medzi záhybmi ťažkých závesov.

Je tu ticho. Nie pokoj. Absencia hluku, nehybnosť, ktorá dusí, vyráža dych, prekáža gestám.

Obyvatelia domu spia. Všetci, okrem jedného: Ignazia, v papučiach a župane. Túla sa po izbách domu na ulici Materassai, potme. Nespavosť, ktorá ho trápila v mladosti, sa vrátila.

Nespí už tretiu noc. Od otcovej smrti.

Cíti, ako mu vlhnú oči, silno si ich pretrie. Nemôže plakať, nesmie. Plač a slzy sú ženské záležitosti. Napriek tomu sa cíti tak cudzo, opustene a osamelo, že ho ten pocit môže zničiť. V ústach pociťuje utrpenie, prehltnie ho, drží ho v sebe. Kráča, prechádza z izby do izby. Zastaví pred oknom a pozrie sa von. Ulicu Materassai pohltila tma, ktorú narúšajú zlomky svetla pouličných lúčov. Okná ostatných domov sú ako prázdne oči.

Každý nádych má svoju formu, príchut'. Je horký. Ach, aký je len horký!

Ignazio má tridsať rokov. Už dávnejšie mu otec zveril vedenie vínnej pivnice v Marsale a len nedávno mu dal aj plnú moc na

uzatváranie obchodov. Dva roky je ženatý s Giovannou, ktorá mu dala Vincenza a Ignazia, synov, ktorí zaisťujú budúcnosť firmy Casa Florio. Je bohatý, vážený, mocný.

Nič však nedokáže zotrieť osamelosť smútku.

Prázdnotu.

Steny, predmety a zariadenie sú nemými svedkami dní, keď bola jeho rodina kompletná, neporušená. Počas ktorých boli zákony tohto sveta pevné a čas poznačený spoločnou prácou. Rovnováhou, ktorá sa rozletela na tisíce kúskov, v ktorej ostal len kráter a v jeho strede on, Ignazio. Vôkol neho iba sutiny a sklúčenosť.

Pokračuje v chôdzi, prejde chodbami, okolo otcovej pracovne. Chvíľu uvažuje, že vstúpi dnu, ale uvedomí si, že to nedokáže, nie v tú noc, keď sú spomienky také skutočné, akoby z mäsa a kostí. Ide teda ďalej, vyjde po schodoch a príde k miestnosti, kde sa otec neformálne stretával so spoločníkmi alebo osamote premýšľal. Izbička obložená drevom a obrazmi. Nehybne stojí na prahu, oči upiera do zeme. Z otvorených okien sa valí biele svetlo, osvetľujúce kreslo s čalúnením capitonné a stolík s novinami, tými, ktoré čítal večer pred záchvatom mŕtvice, ktorá ho ochromila. Nikto nenabral odvahu vyhodiť ich, aj keď už uplynulo niekoľko mesiacov. V rohu stolíka leží jeho cviker a škatuľka šnupavého tabaku. Všetko je tam, akoby sa mal každú chvíľu vrátiť.

Zdá sa mu, že cíti jeho vôňu, kolínsku zo zmesi šalvie, citróna a morského vzduchu, jeho dych, akési unavené funenie a ťažký krok. Znovu ho vidí, ako číta listy a dokumenty s náznakom úsmevu, ktorý mu sfarbil tvár plnú irónie, potom zdvihne hlavu a šomravo niečo okomentuje.

Utrpenie ho požiera. Ako to zvládne bez neho? Mal mesiace na to, aby sa tým trápil, pripravil sa na to, ale teraz nevie ako. Cíti sa, akoby sa mal utopiť, presne ako vtedy, keď ako dieťa takmer umrel v Arenelle. Vtedy skočil do vody a zachránil ho práve otec. Pamätá si

pocit, keď mu chýbal vzduch, keď ho morská voda páčila v priedušnici... presne ako ho teraz pália slzy, ktoré sa snaží zadržať. Musí však vydržať. Pretože teraz je hlavou rodiny on a musí sa postarať o firmu Casa Florio, ale aj o svoju matku, ktorá ostala sama, a, samozrejme, aj o Giovannu, Vincenza, Ignazzidda...

Nadýchne sa ústami a osuší si oči. Bojí sa, že zabudne, aký bol, že si už nespomenie na jeho ruky alebo vôňu. To však nesmie vedieť nikto. Nikto nemôže zazrieť v jeho očiach rozrušenie. Nie je syn, ktorý stratil otca. Je nový majiteľ úspešnej firmy, ktorá je na vrchole rozmachu.

V tej chvíli bolestnej osamelosti si to však prizná. Chcel by natiahnuť ruku a chytiť otcovu, požiadať ho o radu, pracovať po jeho boku, mlčky, ako to robili mnohokrát.

On, ktorý je sám teraz otcom, by sa rád vrátil v čase a bol len synom.

„Ignazio!“

Bola to jeho matka, Giulia, ktorá ho šeptom zavolala. Videl, ako jej tieň prekročil čepel svetla prenikajúceho cez privreté dvere izby, kde spia Vincenzino a Ignazziddu. Sedela v kresle a v náručí držala novorodenca, ktorý prišiel na svet, kým sa jeho starý otec pripravoval na odchod.

Giulia má na sebe čierny zamatový župan a biele vlasy zapletené do vrkoča. Vo svetle lampy si Ignazio všimne ruky, meravé od artrózy, a zhrbený chrbát. Bolesť kostí ju trápi už roky, ale doteraz sa jej darilo nehrbiť sa. Teraz sa však zdá, akoby sa stláčala sama do seba. Vyzerá staršia než na šesťdesiat rokov, akoby odrazu na pleciah niesla únavu celého sveta. Aj preto jej oči – také jasné a zároveň plné zvedavosti – zmútneli, vyhasli.

„Maman... čo tu robíte? Prečo ste nezavolali dojku?“

Giulia sa naňho bez slova pozrie. Opäť začne novorodenca kolísať a na mihalniciach sa jej objaví slza. „Toto dieťa by ho potešilo, tak ako to, že máš chlapcov. Tvoja manželka je dobrá: do svojich dvadsiatich piatich rokov ti dala už dvoch dedičov.“

Ignazio pocíti v srdci ďalšiu trhlinu. Posadí sa pred matku, do kresla ku kolíske. „Viem.“ Stisne jej ruku. „Najviac ma bolí to, že ich neuvidí vyrastať.“

Giulia naprázdno prehltnie. „Mohol žiť dlho. Nikdy sa však nešetril. Nedoprial si ani jediný deň voľna, pracoval dokonca aj cez sviatky... tu,“ povie a letmo sa dotkne spánku. „Nedokázal prestať. Nakoniec mi ho vzalo práve to.“ Vzdychnie si a zovrie synovu ruku. „Odprisahaj mi to. Odprisahaj mi, že rodina bude vždy dôležitejšia ako práca.“

Giuliino zovretie je plné energie, zúfalej energie, ktorá pramení z vedomia, že čas si všetko berie a koniec, nič nevracia. Práve naopak, páli a spomienky mení na popol. Ignazio položí svoju ruku na jej, pod závojom pokožky pocíti kosti. Trhlina v srdci sa rozšíri. „Ale áno.“

Giulia pokrúti hlavou. Túto mechanickú odpoveď neprijme. Ignazziddu v jej náručí zamrncí. „Nie. Musíš myslieť na svoju manželku a na týchto drobčekov.“ Čisto sicílskym gestom – ona, Milánčanka, ktorá prišla na ostrov, keď mala niečo vyše dvadsať rokov – ukáže bradou na postieľku na konci izby, v ktorej spí Vincezino, takmer dvojročný. „Nevieš to, nemôžeš si to pamätať, ale tvoj otec nevidel naozaj rásť tvoje sestry, Angelinu a Peppinu. Sotva videl rásť teba, a to len preto, lebo si bol chlapcom, po ktorom túžil.“ Jej hlas stíchne, trasie sa od skrytých slz. „Neurob tú istú chybu. Z vecí, o ktoré prichádzame, je strata detstva našich detí jednou z najbolestivejších.“

On prikývne a zakryje si tvár rukami. Z pamäti sa mu vynárajú roky tvrdých pohľadov. Až ako dospelý sa naučil v otcových tmavých očiach dešifrovať hrdosť a náklonnosť. Vincenzo Florio nebol mužom slov, ale mužom pohľadov, v dobrom aj v zlom. Nebol ani